
Jordanowo , st. 12, gm. Świebodzin, woj. lubuskie, AZP 53-14/47

Informator Archeologiczny : badania 33, 105-106

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

czasem towarzyszyły im znikome ślady węgla drzewnych i popiołu. Elementy wyposażenia w grobach ciałałpalnych obu typów były zarówno spalone jak i nie nosiły śladów ognia, przy czym w kilku przypadkach dotyczy to tych samych grobów (np. paciorki bursztynowe i stopione brązy). Interpretacja niektórych obiektów pozostaje niejasna i wymagać będzie dalszych, specjalistycznych badań (ewentualne analizy mikroszczałków organicznych, analizy dendrologiczne, analizy antropologiczne i archeozoologiczne oraz badania DNA szczałków kostnych z grobów tworzących ściśle układy stratygraficzne). W kilku przypadkach w bezpośrednim sąsiedztwie dużych grobów ciałałpalnych, w odległości do około 40 cm zarejestrowano małe koliste jamy o średnicy 30-40 cm, z resztkami stosu, interpretowane wstępnie jako osobne groby - niewykluczone jednak, że te małe jamy są śladem konstrukcji (lub obrzędów?) związanych z „dużymi” grobami.

Do najciekawszych odkryć tegorocznych należy najstarszy w tej części Mazowsza pochówek szkieletowy kultury wielbarskiej (obiekt 58), datowany brązową zapinką typu A. 132/2 (z fazy B2c lub B2/C1). Inny pochówek (obiekt 43) wyposażony był m.in. w 256 paciorków szklanych (to najdłuższa kolia z dotychczas zarejestrowanych na Mazowszu). Ciekawy zespół ceramiki m. in. w tym pucharek grupy VIII Schindlera/Wołągiewicza i dzban z kanalikowym uchem grupy IX (obiekt 52), a także ułamek ostro facetowanego wylewu naczynia z fazy A młodszego okresu przedrzymskiego, znaleziony w wypełniku późnorzymskiego grobu ciałałpalnego (obiekt 32B), który dowodzi, że nekropola funkcjonowała o co najmniej 100 lat dłużej niż sądzono dotychczas. Uwagę zwracają także specyficzne, trudne jeszcze do interpretacji formy obrządku pogrzebowego.

Wyniki dotychczasowych badań wskazują, że cmentarzysko w Jartyporach jest najbardziej wartościową poznawczo nekropolą kultury wielbarskiej w tej części Mazowsza, a długotrwałe użytkowanie miejsca grzebalnego (II/I wiek p.n.e. - IV wiek n.e.) stawia je w rzędzie najważniejszych stanowisk z okresu wpływów rzymskich na całym Mazowszu. W sytuacji permanentnego zagrożenia stanowiska (ciągła eksploatacja piasku i żwiru, nielegalna i nieplanowa zwózka śmieci) konieczne jest jak najszybsze przebadanie całej zachowanej jeszcze jego części.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Badania będą kontynuowane.

JORDANOWO, st. 12, gm. Świebodzin, woj. lubuskie, AZP 53-14/47

- ślady osadnictwa schyłkowopaleolitycznego
- ślady osadnictwa mezolitycznego
- ślady osadnictwa neolitycznego
- osada łużycko-pomorska
- cmentarzysko kultury wielbarskiej (schyłek fazy B2-C1a okresu wpływów rzymskich)

Badania przeprowadzone w terminie od 22 lipca do 06 sierpnia przez mgr. Piotra Wawrzyniaka (Pracownia Naukowo-Badawcza PKZ, Sp. z o.o. Poznań). Finansował Generalny Konserwator Zabytków. Drugi sezon badań. Badaniami objęto 550 m² powierzchni stanowiska.

Zarejestrowano 51 obiektów nieruchomych (wg numeracji stosowanej w czasie badań są to obiekty 127-178), w tym 16 grobów z fazy lubowidzkiej kultury wielbarskiej, tj. ze schyłku fazy B2 – C1a okresu wpływów rzymskich. Wyróżniono 10 grobów ciałałpalnych (popielnicowych lub bezpopielnicowych, wszystkie bez stosu pogrzebowego, a w jednym przypadku – nr 146 – ze stelą) i 6 szkieletowych lub prawdopodobnie szkieletowych. Wyróżnił się obiekt nr 146 – popielnicowy, ze stelą kamienną (kamień bezpośrednio nakrywał naczynie) z bardzo bogatym wyposażeniem – srebrna, pozłacana (?) klamerka esowata, srebrny lub srebrne paciory dwustożkowate, kilkadziesiąt paciorków szklanych (przepalonych lub całkowicie stopionych), 11 wisiorów wiaderkowatych żela-

znych lub brązowych, 2 zapinki brązowe (typu A VI 161-162) okucia żelazne szkatułki (szkatulek?), zdobiona szpila i grzebień kościany, przęślik gliniany i fragmenty kilku innych, bliżej nieokreślonych przedmiotów żelaznych.

Charakterystycznym dla grobów szkieletowych bądź domniemanych szkieletowych było ich zorientowanie wzdłuż osi północ-południe oraz regularny kształt wykopów grobowych.

Z badań antropologicznych wynika, że w wyniku dotychczasowych badań znaleziono na cmentarzysku szczątki 100 osobników.

Cmentarzysko „wielbarskie” nałożyło się na osadnictwo wcześniejsze, które jednak nie manifestuje się zbyt wyraźnie. Najciekawsze są elementy schyłkowopaleolityczne. Wydobyto blisko 950 krzemieni, w tym 300 z jednego obiektu – nr 149. Wśród artefaktów krzemiennych, w zdecydowanej większości schyłkowopaleolitycznych – wyróżniono m.in.: rdzenie, skrobacz, rylce, rylcowe, podstępce, zatępiec wiórowy, tylczaki, półtylczaki, wierzchnik, wióry z mikroretuszem użytkowym, odłupki łuskane, 1 fragment narzędzia. Z obiektu nr 162 wydobyto mezolityczny zbrojnik ludności kultury janisławickiej.

Ponadto zarejestrowano pojedyncze znaleziska fragmentów naczyń neolitycznych (kultura pucharów lejkowatych?, kultura amfor kulistych?), pozostałości osady (kilkanaście obiektów: jamy, paleniska (?), dołki posłupowe) wstępnie wiązanej z ludnością kultury schyłkowołużyckiej – pomorskiej (tzw. zespół łużycko-pomorski).

Materiał zabytkowy znajduje się w Muzeum Regionalnym w Świebodzinie.

Badania będą kontynuowane

KLONÓWKA, st. 7, gm. Starogard Gdański, woj. pomorskie, AZP 19-44/6

- ślady osadnictwa z okresu mezolitu
- osada ze schyłku neolitu i epoki brązu
- osada kultury łużyckiej i pomorskiej
- osada kultury oksywijskiej i wielbarskiej z późnego okresu rzymskiego
- osada wczesnośredniowieczna z okresu przedpaństwowego i państwowego
- ślady osadnictwa z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych

Badania prowadził mgr Edward Krause (autor sprawozdania) przy współpracy mgr Bartłomieja Rogalskiego, Piotra Pachulskiego oraz mgr inż. Jolanty Dereń-Pachulskiej. Prace finansowała Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie. Badania rozpoczęto u schyłku roku 1998, a zakończono z końcem lipca 1999. Prowadzono je z związku z planowaną budową autostrady A-1, której przebieg naruszyłby obszar stanowiska. Przebadano powierzchnię 12 400 m².

Stanowisko położone jest na Pojezierzu Starogardzkim i zajmuje północno-zachodni skraj wybitnego cypla wysoczyzny zakończonego niezbyt wyraźną terasą nadzalewową w postaci półki nad silnie meandrującą tutaj rzeką Wierzycą. Różnica poziomów na stanowisku zamyka się w granicach od 60,52 m n.p.m. na południu wykopu do 49,80 m n.p.m. na północy. Mniej więcej pośrodku wykopu i jak się wydaje także stanowiska znajdowała się silnie zdenudowana bezodpływowa kotlinka o powierzchni około 20 arów. Obszar całego stanowiska był od dłuższego czasu ugorem porośniętym roślinnością. Na podstawie wcześniej przeprowadzonych badań powierzchniowych na stanowisku Klonówka 7 znajdować się miało cmentarzysko „krzyżackie” i pomorskie, o których były informacje od byłego mieszkańca opuszczonego już gospodarstwa.

Ostatecznie cały badany wykop miał powierzchnię 12 400 m², obiekty archeologiczne dochodziły prawie do brzegu Wierzycy, a ich zagęszczenie wystąpiło właśnie w okolicy wspomnianej kotlinki. Odkryto i zadokumentowano łącznie 229 obiektów nieruchomych oraz bardzo liczny materiał ruchomy zalegający w obrębie płatów kulturowych i osadowych przy kotlinie jak też poza nią. Zwraca